

želajú so mnou rokovať. Vláda aj tak plánuje, že kvôli akcii Sforim má Sallyho navštíviť Maskir²⁰⁹ tunajšej vlády. Preto je zásadne možné, že Vás z tohto titulu vyhľadám. Prerokujte to, prosím, s priateľmi a v kladnom prípade by ste mi mali poslať poštou pozvanie. Zďorazňujem však, že túto cestu vôbec nepresadzujem; chcela by som cestovať iba vtedy, ak si tamojší priatelia myslia, že kvôli napredovaniu veľkého plánu je to asi potrebné. Osobne by som radšej necestovala. Očakávam v tomto smere Vaše správy.

Približne 10. júla t.r. cestujem do Maďarsku.²¹⁰ Zostanem tam asi desať dní a určite Vám odtiaľ zavolám a tiež napíšem, lebo istotne budem môcť použiť kuriéra. Bývať budem pravdepodobne v hoteli Carlton. Pre istotu Vám najprv zavolám, aby ste ma, tak ako posledný raz, nehľadali v Maďarsku nadarmo.

Yad Vashem, Jeruzalem, M 20/93

18.

1943, júl, 21. Bez adresáta. Fleischmannová v liste píše, že záchranné práce pokračujú a zameriavajú sa na deti.

Vec: Zewiah

Najbolestivejšia kapitola našej Zaroth²¹¹ práce. Už týždeň nemáme žiadne informácie, len kedy-tedy presiaknu správy, a to najstrašnejšie. Včera sme dostali hroznú správu zo Sosnowitz.²¹² Obávam sa, že je pravdivá, lebo je zo spoľahlivého prameňa. Pociťujem šialený strach, že pre Poľsko sa už nebude môcť veľa urobiť; ako som už viac razy spomenula, bol W. veľmi skeptický, či mu jeho šéf dá v tejto veci potrebné splnomocnenie; dôvody nie je ťažké uhádnuť, nakoľko Zorer²¹³ chce splniť svoj program. Zatiaľ máme ešte veľmi slabú nádej, že snáď budeme môcť ešte niečo dosiahnuť. Budem za to vášnivo bojovať, lebo Poľsko je to najstrašlivejšie v niekoľko tisícročnej histórii nášho utrpenia.

²⁰⁹ Zástupca (vlády).

²¹⁰ Fleischmannová v Budapešti navštevovala Jozefa Bluma, riaditeľa Joíntu, ktorý sa veľmi angažoval v prospech slovenských židov. V Budapešti navštívila aj prvého starostu Ústredne židov H. Schwarzga, u ktorého hľadala dôležitú podporu a pomoc. Schwarz sa uchýlil do Budapešti po tom, čo ho vo funkcii vystriedal A. Sebestyén.

²¹¹ Strašiplnej práce.

²¹² Nemecký výraz pre Sosnowicz.

²¹³ Ten, ktorý spôsobuje trápenie, trýzniteľ. V tomto kontexte je to Nemecko v zastúpení H. Himmlera a A. Eichmanna.

Záchranná akcia napreduje neochvejne ďalej. Momentálne si myslím, že tu máme asi 400 väzňov, skôr viac ako menej, nakoľko sa ich počet z hodiny na hodinu zväčšuje. Doteraz všetci sú z Bochnie a Krakova. Iné cesty zatiaľ zostali uzavreté. V tejto práci nepretržite pokračujeme, aby sme zachránili aj ďalších priateľov. Mosche²¹⁴ Vám o tom píše osobitne. Podarilo sa nám zistiť, prečo sa Schlichim zameriavajú hlavne na Bochniu a Krakov; Jehudim v tejto oblasti nie sú celkom bez prostriedkov ako vysídlení z iných Azaroth²¹⁵; naopak, určitý počet z nich vlastní ešte nejaké cennosti. Preto sú Schlichim viac zainteresovaní na takej práci, ktorá im ponúka väčšie materiálne výhody. Tým sa vysvetľuje, prečo Schlichim nevyhľadávajú iné oblasti. Prácu Schlichim uľahčuje aj to, že veľká časť prichádzajúcich väzňov mala zahraničné doklady a ako je známe, tí sa môžu v Poľsku ľahšie pohybovať. Tieto okolnosti prispievajú k tomu, že naša práca nemôže byť tak rozsiahla ako by bolo treba. Napríklad sme doteraz nemohli zachraňovať väzňov z Ellas Moledeth,²¹⁶ lebo sú rovnako ako iní vysídlení biedni a chudobní a cesta je pre nich neporovnateľne ťažšia, lebo sú celkom bez oblečenia, vyhľadovaní a nezmazateľne poznačení, nakoľko sú natretí žltým lakom a dechtom.²¹⁷ Samozrejme, v našej práci neprestávame a vždy a znova sa pokúšame s novými Schlichim nájsť cestu aj k iným skupinám.

Tunajšia práca naráža na čoraz väčšie ťažkosti a je spojená so stúpajúcimi nebezpečenstvami. Momentálne je situácia takáto: naša Mischtarah²¹⁸, prirodzene, už prišla na túto prácu. V jednej pohraničnej osade sú zadržívaní asi 40 väzni a práve pred hodinou som mala telefonický rozhovor, podľa ktorého k nim pribudlo ďalších 10. Súčasne dostala politická Mischtarah²¹⁹ udanie, že je tu skupina ľudí, ktorí túto akciu realizujú. Situáciu navyše sťažuje to, že aj nemecká Merage!²²⁰ o tom vie a hľadá tunajších pomocníkov. Môžete si predstaviť naše vzrušenie a veľké starosti, ako tieto ťažkosti prekonať. Našu Mischtarah si získame patričnými finančnými prostriedkami; príslušné rokovania už prebiehajú. Hlavným problémom však sú Nemci. Všetky nitky sa, prirodzene, zbíhajú u nás, informovaný je aj určitý počet priateľov, lebo na rozličných miestach na hraniciach sme museli nasadiť našich dôverníkov, ktorí tú vec majú uskutočniť. Je jasné, že musíme niekedy rokovať aj s nie čistými elementmi, napríklad s takými, čo väzňov prevádzajú do Maďarska. Je zrejmé, že

²¹⁴ S najväčšou pravdepodobnosťou ide už o spomenutého Moše Landaua.

²¹⁵ Z iných krajín.

²¹⁶ Zo Slovenska.

²¹⁷ Fleischmannovej označenie židov nie je správne. Židia zo Slovenska boli označení žltou Dávidovou hviezdou, ktorú boli povinní nosiť na základe vládneho nariadenia 198/1941 Sl. z.

²¹⁸ Polícia.

²¹⁹ Ústredná štátnej bezpečnosti (ÚŠB).

²²⁰ Tajná polícia.

o tejto živote nebezpečnej práci vie príliš veľa ľudí, s čím sú spojené obrovské riziká, čo nás však, pravda, od ďalšej práce nemôže odradiť.

Z našich predchádzajúcich správ už viete, že, samozrejme, prevezmeme každého, kto sa nachádza na hraniciach. Každý jednotlivec je pre nás posvätný, hoci objektívne musíme konštatovať, že mnohí z nich majú ťažké morálne a duševné nedostatky. Prichádzajú predsa z Gehenom²²¹ a utrpenie človeka nezušľachtuje. Akokoľvek uplatňujeme všeľudské hľadiská, je bolestné, že nedokážeme zachrániť takých priateľov, ktorí sa zaslúžili o židovstvo.

V súčasnosti máme tento plán: V samotnej Bochnii je 1700 detí, ktoré sú už sústredené, t. j. majú byť v dohľadnom čase makriw.²²² V týchto dňoch sme rokovali so Schlichim, či by tieto deti nemohli byť postupne dopravené sem. Keby sa nám to podarilo, bola by to veľká vec, pretože z detí možno ešte všeličo vytvoriť, bez ohľadu na to, kto sú ich rodičia. Zachraňovať deti, to je to najpotrebnejšie, čo máme na mysli a na čo chceme sústrediť veľa síl. Snáď Vám budem môcť pri najbližšej príležitosti oznámiť, či sa nám to podarí.

Pokiaľ ide o pomoc pre Poľsko, robíme tu ďalšie opatrenia. Poslali sme tam väčšie finančné prostriedky, či ich adresáti dostanú, to momentálne nevieme, pretože správy odtiaľ sú čoraz hrozivejšie a počet Korbanoth²²³ sa každú chvíľu zväčšuje.

Podala som Vám malý prehľad o súčasnej práci pre Poľsko. Ďalšie sa dozviete z dodatočnej správy od Moscheho. Jedno je jasné: táto práca sa musí naozaj urobiť s najväčším nasadením života a vyžaduje potrebné finančné prostriedky; my tu bezpodmienečne musíme operovať s hotovými peniazmi, inakšie akcia uviazne. Musím Vás preto naliehavo požiadať, aby ste nás za každých okolností oslobodili od týchto starostí a poskytnú nám pre túto akciu už prisľúbené financie.

Pre Vašu informáciu Vám oznamujem: doprava jedného Palita²²⁴ z Krakova do Maďarska stojí asi 25 Alafim Ketarim²²⁵. Časť z finančných prostriedkov môžeme kryť z doterajších príjmov takto:

- 1/ Obnos na výdavky poskytnú tí väzni, ktorí vlastnia zodpovedajúce cennosti.
- 2/ Pomoc poskytnú priatelia z Kusta.
- 3/ Z našich vlastných finančných prostriedkov.

Týmto spôsobom sme vyrátali, že musíme počítať s Asarah Alafim Ketarim²²⁶; to je minimálny príspevok, ktorý od Vás požadujeme.

²²¹ Z pekla.

²²² Majú byť obetované.

²²³ Obeti.

²²⁴ Jedného väzňa.

²²⁵ 25 000 korún.

Aj na prácu pre Poľsko sme si tu museli vypožičať finančné prostriedky, aby táto akcia neuviazla. Musím Vás preto poprosiť, aby ste jednak zakalkulovali finančné prostriedky so spätnou platnosťou, jednak zabezpečili zodpovedajúce finančné prostriedky na základe návrhu rozpočtu, aby práca mohla pokračovať. Rozhodne musím však už dnes konštatovať, že náš teraz zasielaný predbežný návrh rozpočtu sa vzťahuje iba na záchrannú akciu pre väzňov; pre budúcnosť nemôže byť rozhodujúci. My predsa nevieme, či v rovnakej situácii budú aj iní väzni, najmä ak dúfame, že zachránime ľudí aj z iných krajín, ktorí sú celkom bez prostriedkov a preto eventuálny podiel uvedený v bode I. musíme v tomto prípade uhrádzať my.

G.

Yad Vashem, Jeruzalem, M 20/93

19.

1943, júl 23. V liste S. Mayerovi G. Fleischmannová zdôrazňuje, že dohody týkajúce sa financií treba plniť, pretože inak hrozí nebezpečenstvo. Požaduje ďalšie tisíce dolárov.

Milý strýko Sally!

Potvrdzujem Vaše listy z 18. a 29. minulého mesiaca a s vďakou beriem na vedomie, že:

Po prvé:

Až do konca 1943 [rátame K.H.] s ďalšími Meah Elef Nathan²²⁷ a opakujem svoju telefonickejšiu prosbu vydať doterajšie Meah-schmonim Elef Nathan Hugovi²²⁸, lebo on ako správca menuje tých darcov Kesef²²⁹, ktorí nám ich tu dali k dispozícii. Prosím Vás dôrazne, milý strýko, aby ste toto láskavo urobili, lebo v dôsledku tohto veľkého zdržania sme sa dostali do veľmi ťažkej situácie, ktorej následky momentálne sotva dovidieť.

Po druhé:

Rovnako až do konca roku Asoroh-Elef Stefan.²³⁰

Po tretie:

²²⁶ 10 000 korún.

²²⁷ 100 000 švajčiarskych frankov.

²²⁸ 180 000 švajčiarskych frankov.

²²⁹ Peňazí.

²³⁰ 10 000 dolárov.